

Wojciech Jankowski

Otwarcie Parku Etnograficznego i Ogólnopolska Konferencja Parków Etnograficznych w Kolbuszowej

---

Ochrona Zabytków 31/3 (122), 197-199

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dzięki Jego inicjatywie. W Toruniu¹ J. Remer zrealizował swoje plany sprzed wojny, a mianowicie stworzył Katedrę Konserwatorstwa i Zabytkoznawstwa na Wydziale Sztuk Pięknych UMK (obecnie Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa). Prof. J. Remer otrzymał wiele odznaczeń, m. in. Krzyż Komandorski i Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, złote odznaki UMK i PTTK.

Do tej krótkiej noty biograficznej prof. J. Remera należy jeszcze dodać olbrzymi dorobek publicystyczny, którego wybór został wydany przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków¹.

Program uroczystości jubileuszowych z okazji 90-lecia urodzin prof. J. Remera obejmował sesję naukową na temat *Muzealnictwo i konserwatorstwo*, urządzoną w Bibliotece Głównej UMK, oraz wieczór w Ratuszu Staromiejskim. Na sesji, której przewodniczył prof. dr St. Lorentz, a otwarcia dokonał prof. dr W. Woźnicki, rektor UMK, wygłoszone zostały następujące referaty:

Aleksander Gieysztor, *Historyk wobec zabytku*;

Jan Zachwatowicz, *Ochrona zabytków architektury*;

Jan Białostocki, *Historia sztuki i konserwatorstwo*;

Jerzy Frycz, *Konserwatorstwo jako dyscyplina akademicka*;

Bohdan Rymaszewski, *Muzealnictwo a konserwatorstwo Jerzego Remera po półwieczu*;

Andrzej Michałowski, *Teoria i praktyka konserwatorska na przykładzie ochrony zabytków ziemi kieleckiej*.

¹ J. Remer, *Studia z muzealnictwa i konserwatorstwa*, t. I — *Studia z muzealnictwa*, t. II — *Studia*

Uroczystość jubileuszowa w Wielkiej Sali Mieszczan'skiej Ratusza w Toruniu (fot. Z. Stewak)

Uroczystości wieczorne zagrał dyrektor Muzeum Okręgowego w Toruniu, mgr Z. Ciara, a *Laudatio* wygłosił prof. dr St. Lorentz. Następnie wygłoszono przemówienia okolicznościowe oraz odczytano liczne listy i telegramy gratulacyjne. Jubilat otrzy-

mał gratulacje m. in. od przewodniczącego Rady Państwa H. Jabłońskiego, władz partyjnych, państwowych oraz towarzystw naukowych. Na zakończenie uroczystości odczytane zostało przemówienie Jubilata i odbył się koncert.

z konserwatorstwa, „Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków”, seria B, Warszawa 1976.

Krzysztof Nowiński

OTWARCIE PARKU ETNOGRAFICZNEGO I OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA PARKÓW ETNOGRAFICZNYCH W KOLBUSZOWEJ

W dniu 4 maja 1978 r. odbyło się uroczyste otwarcie pierwszej części Parku Etnograficznego w Kolbuszowej, połączone z ogólnopolską konferencją parków etnograficznych, zorganizowaną w dniach 4 i 5 maja przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie i Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej. Protektorat nad obchodami objął podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki — Generalny Konserwator Zabytków, prof. dr Wiktor Zin.

Zorganizowanie Parku Etnograficznego w Kolbuszowej, reprezentującego budownictwo ludowe środkowej i północnej Rzeszowszczyzny, zamieszkałej przez grupy etnograficzne Lasowiaków i Rzeszowiaków, nawiązuje do koncepcji wysuwanej na początku ubiegłego dziesięciolecia przez prof. Gerarda Ciołka (z lokalizacją w Łańcucie) i doc. Franciszka Kotulę (z lokalizacją w Głogowie Małopolskim). Ostateczna lokalizacja parku w obecnym miejscu nastąpiła w 1970 r., w następstwie przejścia inicjatywy jego budowy przez ówczesny Wydział Kultury PWRN w Rzeszowie, przy współdziałaniu Towarzystwa Kulturalnego im. Gosłara w Kolbuszowej.

Prace budowlane rozpoczęto w 1974 r. Obecnie na terenie parku, obejmującym 26 ha, znajduje się 18 obiektów. Do zakończenia budowy przewiduje się przeniesienie około 80 obiektów. Organizacyjnie park związany jest z Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej.

Uroczystego otwarcia parku dokonał prof. Wiktor Zin, po czym nastąpiło zwiedzanie budynków, urozmaicone pokazami tradycyjnych rzemiosł wiejskich (kowlstwo, tkactwo), kiermaszem wyrobów ludowych, występem kapeli regionalnej i obiadem złożonym z miejscowych potraw.

Program obrad wypełniły wystąpienia na następujące tematy: Franciszek Midura, wicedyrektor w Zarządzie Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki, *Otwarcie konferencji i słowo wstępne*; Maciej Skowroński, dyrektor Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, *Historia budowy i koncepcja Parku Etnograficznego w Kolbuszowej*;

Inga Sapetowa, Wojewódzki Konserwator Zabytków w Rzeszowie, *Opieka skansenem nad zabytkami architektury ludowej w terenie*;

Stefan Lew, Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, *Specyfika kulturowa Lasowiaków i Rzeszowiaków*;

Jerzy Tur, Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, *Park Etnograficzny w Kolbuszowej na tle skansenów polskich*;

Henryk Olszański, Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, *Problemy inwentaryzacji obiektów zabytkowych dla potrzeb skansenowskich*;

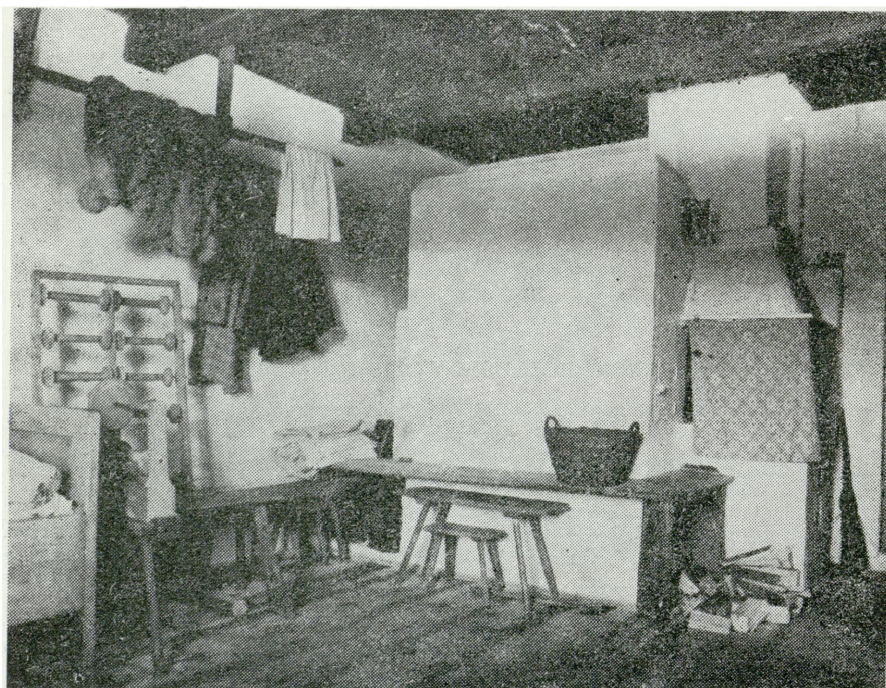
Maria Brylak-Zaluska, Sąddecki Park Etnograficzny, *Dokumentacja etnograficzna dla wnętrza skansenowskich*.

W obszernym słowie wstępnym dr F. Midura omówił historię muzealnictwa skansenowskiego w Polsce, wymieniając najwcześniejsze inicjatywy (wystawy w Wiedniu i Lwowie w siedemdziesiątych i dziewięćdziesiątych latach XIX w.), realizację sprzed pierwszej wojny światowej (m. in. skansen kurpiowski w Nowogrodzie Łomżyńskim) i koncepcje z okresu dwudziestolecia. Następnie wspominał o stworzonych po ostatniej wojnie aktach prawnych, służących ochronie dóbr kultury. Mówiąc o formach ochrony zabytków budownictwa ludowego, dr Midura wydzielił trzy kierunki postępowania: 1) zachowanie wsi w ich dawnym układzie (dotyczy to co najmniej kilkunastu wsi), 2) objęcie ochroną pojedynczych zagród, 3) przenoszenie budynków do parków etnograficznych. W dalszym ciągu wypowiedzi dr Midura scharak-

1. Zwiedzanie obiektów Parku Etnograficznego w Kolbuszowej

2. Park Etnograficzny w Kolbuszowej, wewnątrz jednego z budynków

teryzował obecną sytuację w dziedzinie tworzenia parków etnograficznych, wymieniając 19 istniejących w Polsce muzeów skansenowskich. Przewiduje się, że do 1990 r. liczba parków wzrośnie do około 40 z ponad 600 obiektami budowlanymi. Należy zwrócić uwagę na konieczność organizowania dużych parków z pełnym programem. Pojawia się zbyt wiele inicjatyw lokalnych, w następstwie których powstają muzea małe, nie mające dostatecznych podstaw do właściwego funkcjonowania. Powinno się dążyć do skracania

czasu budowy parków i przeprowadzać roboty przy pomocy własnego wykonawstwa.

Dyrektor M. Skowroński zapoznał zebranych z historią powstania kolbuszowskiego parku oraz programem jego dalszej budowy i planem ukształtowania przestrzennego.

Mgr I. Sapetowa, mówiąc o potrzebie zachowania obiektów w terenie, zwróciła uwagę, że jest to sposób najlepiej odpowiadający pojęciom ochrony budownictwa ludowego. Niektóre muzea skansenow-

3. Uczestnicy konferencji w czasie zwiedzania Parku Etnograficznego w Kolbuszowej; z lewej: dyr. M. Skowroński, z prawej: prof. dr W. Zin (wszystkie zdjęcia: W. Jankowski)

skie, jak np. Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku i Sądecki Park Etnograficzny, opiekują się kilkoma obiektami w terenie. Na ogół jednak kierownictwa muzeów unikają podejmowania działalności tego typu. Mgr Sapetowa postulowała wprowadzenie obowiązku sprawowania przez muzea budownictwa ludowego pełnej opieki nad szczególnie wartościowymi obiektami, znajdującymi się na obszarze działania poszczególnych muzeów, proponując, aby Park Etnograficzny w Kolbuszowej zaopiekował się zagrodą Sudolów w Raniżowie-Zembrzy, zespołem młynarskim w Kąkolówce i dworem w Żolyni.

Mgr S. Lew, omawiając stan badań nad kulturą Lasowiaków i Rzeszowiaków, stwierdził, że mimo wielu prac na ten temat (m. in. badania prof. Reinfussa i doc. Kotuli) odczuwa się brak pełnego opracowania naukowego. Następnie mgr Lew scharakteryzował cechy obu grup etnograficznych, sposoby kształtowania osad i zagród oraz stosowane konstrukcje budynków.

Mgr J. Tur, określając charakter kolbuszowskiego skansenu, stwierdził, że stanowi on przykład najczęściej spotykanego w Polsce typu parku. W dalszym ciągu referatu mgr Tur mówił o sposobach, jakimi zamierza się prezentować w parku kolbuszowskim różne dziedziny życia i czynności ludności wiejskiej, a następnie dokonał przeglądu etapów rozwoju teorii i praktyki wznoszenia parków etnograficznych w Polsce, proponując zorganizowanie wystawy projektów zagospodarowania parków, powstałych w różnych latach.

Mgr H. Olszański omówił metody inwentaryzowania obiektów zabytkowych stosowane w MBL w Sanoku, wymieniając cztery fazy opracowywania dokumentacji dla przenoszonych budynków, a mianowicie: 1) wstępną, 2) rozbiórkową, 3) montażową, 4) pomontażową. Mgr Olszański zaproponował zorganizowanie spotkania (np. w formie sympozjum) w sprawie omówienia problemów wykonywania dokumentacji obiektów przenoszonych do parków etnograficznych.

W referacie mgr Brylak-Załuskiej zostały omówione metody wykonywania dokumentacji wewnątrz budynków przenoszonych do Sudeckiego Parku Etnograficznego. Prace dokumentacyjne wykonuje się w terenie, a następnie opracowuje się scenariusz urzędzenia wewnątrz. Dokumentacja składa się z części opisowej i rysunkowej. Przy rozmieszczaniu przedmiotów gospodarstwa domowego w zagrodzie i wewnątrz budynków korzysta się z pomocy dawnych mieszkańców przeniesionych obiektów.

Dyskusję rozpoczęto od wypowiedzi prof. Reinfussa, który przypomniał etapy rozwoju koncepcji aranżowania skansenów w Polsce, podkreślając, że muzea skansenowe winny reprezentować całokształt

dawnej kultury ludowej. W związku z tym należy pokazywać m.in. pracę na roli, przy warsztatach itp. Przedstawiciele niektórych parków etnograficznych, m.in. M. Brylak-Załuska, zwrócili uwagę na ogromne trudności formalne i finansowe występujące przy tego rodzaju działalności (np. przy zakupie i utrzymywaniu zwierząt). Zdaniem dyskutantów należy podjąć starania o rozwiązanie tej sprawy. O potrzebie podejmowania przez muzea skansenowskie opieki nad wybranymi obiektami w terenie mówił W. Jankowski z Ośrodka Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Zachowane w terenie budynki potwierdzają autentyczność obiektów przeniesionych i z tego m.in. powodu ochrona ich, a następnie włączanie w program

zwiedzania parku powinny być przedmiotem zainteresowania kierownictw muzeów skansenowskich.

W dniu 5 maja, po zamknięciu obrad, odbył się wyjazd do Raniżowa-Zembrzy, gdzie zwiedzono zagrodę należącą do rodziny Sudołów. Staraniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Rzeszowie w zagrodzie przeprowadzono prace konserwatorskie. Stanowi ona jeden z ciekawszych zabytków budownictwa ludowego północnej Rzeszowszczyzny.

Obrady w ciągu obu dni prowadził dr F. Midura.

Wojciech Jankowski

SPOTKANIE PRZEDSTAWICIELI BIUR DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW

W dniu 11 maja 1978 r. w sali konferencyjnej Stowarzyszenia Historyków Sztuki w Warszawie odbyło się spotkanie przedstawicieli terenowych Biur Dokumentacji Zabytków, zorganizowane przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Przedmiotem spotkania, w którym wzięli również udział przedstawiciele Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków oraz PP PKZ, było omówienie działalności

prowadzonej przez ODZ i BDZ w zakresie ewidencji zabytków ruchomych, architektury i budownictwa oraz weryfikacji spisu zabytków architektury. W dyskusji poruszono wiele istotnych zagadnień związanych z wyżej wymienionymi pracami, m.in. mówiono na temat zakresu i form ewidencji, zasad jej finansowania, spraw wykonawców i ich odpowiedniego przygotowania, problemów łączących się

z wpisywaniem obiektów do rejestru zabytków itd. Mając na uwadze potrzebę ściślejszej współpracy ODZ z biurami terenowymi, ustalono cykl wspólnych spotkań o charakterze szkoleniowym poświęconych wymienionym wyżej zagadnieniom. Spotkania odbywać się będą w poszczególnych BDZ z udziałem przedstawicieli biur w ramach danego regionu.

Jerzy Kalicki

ICOMOS

W dniu 5 maja 1978 r. odbyło się w Warszawie posiedzenie Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS. Przedstawiono na nim sprawozdanie z ubiegłorocznych imprez, przedyskutowano propozycję zmian *Karty Weneckiej* oraz zapoznano się z kryteriami oceny dóbr kultury wpisanych do rejestru międzynarodowego.

Poniżej przedstawiamy pełną listę członków Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS.

Przewodniczący: prof. dr Stanisław Lorentz — dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie, Al. Jerozolimskie 3, 00-495 Warszawa;

Wiceprzewodniczący: prof. dr Jerzy Szablowski — dyrektor Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu, 31-001 Kraków;

Wiceprzewodniczący: prof. dr Jan Zachwatowicz — Al. Róż 8 m. 7a, 00-556 Warszawa;

Sekretarz: mgr Andrzej Michałowski — wicedyrektor Muzeum Narodowego, Al. Jerozolimskie 3, 00-495 Warszawa;

Skarbnik: prof. dr Alfred Majewski — dyrektor Kierownictwa Odnowienia Zamku Królewskiego na Wawelu, 31-001 Kraków;

Członkowie aktywni¹: prof. dr Piotr Biegański — Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej, Koszykowa 55, 00-650 Warszawa; prof. dr Janusz Bogdanowski — Instytut Urbanistyki i Planowania Przestrzennego, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska, Warszawska 24, 31-155 Kraków; mgr inż. Jacek Cydzik — dyrektor ds. Ochrony Zabytków, Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa; prof. dr Olgierd Czerner — dyrektor Muzeum Architektury, Bernardyńska 5, 50-156 Wrocław; prof. dr Kazimierz Michałowski — wicedyrektor Muzeum Narodowego, Al. Jerozolimskie 3, 00-495 Warszawa; prof. dr Wiesław Domasłowski — dyrektor Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa, Wydział Sztuk Pięknych, Uniwersytet M. Kopernika, Fosa Staromiejska 3, 87-100 Toruń; prof. dr Adam Miłobędzki — Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet Warszawski, Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-325 Warszawa; doc. dr hab. Krzysztof Pawłowski — zastępca dyrektora ds. Ochrony Zabytków, Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071

Warszawa; mgr inż. arch. Mirosław Przyłęcki — zastępca dyrektora, Pracownia Konserwacji Zabytków, Oddział Wrocław, Frycza Modrzewskiego 2, 50-156 Wrocław; dr Bohdan Rymaszeński — dyrektor ds. Muzeów, Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa.

Członkowie stowarzyszeni: dr Marian Arszyński — Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa, Wydział Sztuk Pięknych, Uniwersytet M. Kopernika, Fosa Staromiejska 3, 87-100 Toruń; dr Elżbieta Baniukiewicz — naczelnik w Zarządzie Muzeów i Ochrony Zabytków, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa; dr Michał Czajnik — Wspólna 69 m. 12, 00-687 Warszawa; prof. dr Władysław Borusiewicz — dyrektor Instytutu Projektowania Architektonicznego, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska, Warszawska 24, 31-155 Kraków; dr Wojciech Fijałkowski — kurator Oddziału Muzeum Narodowego w Wilanowie, 02-958 Warszawa-Wilanów; doc. dr hab. Józef Frazik — Instytut Historii Architektury i Konserwacji Zabytków, Wydział Ar-

¹ Na Kongresie ICOMOS w Moskwie w maju 1978 r. został uchwalony nowy statut ICOMOS-u, który likwiduje podział na członków aktywnych

i stowarzyszonych. Polski Komitet Narodowy będzie miał 18 członków uprawnionych do głosowania.